

VEILEDER FOR TRANSPORTØRER AV LEVENDE FISK I BRØNNBÅT

Transport av fisk utgjør en betydelig dyrevelferds- og smitterisiko. Smitte kan overføres mellom fisken som transporteres og fisk i sjø (villfisk og oppdrettsfisk).

Det er et betydelig press både økonomisk og tidsmessig på drift av brønnbåter. Dette gjør at alle som er ansvarlige for transport av fisk i rederi og ombord på båtene må ha et særlig fokus på smitteoverføring og fiskevelferd.

Ved manglende rengjøring og desinfeksjon kan smitte ligge igjen i brønnbåten, slik at fisken i neste last blir smittet. Rengjøring og desinfeksjon er viktig for å forebygge sykdom.

Transport av levende fisk innebærer også risiko for stress, skader og lidelse hos fisk dersom det ikke tas hensyn til fysiologiske behov hos fisken.

Transportforskriften

Forskrift 17. juni 2008 nr. 820 om transport av akvakulturdyr gjelder ved all transport av oppdrettsfisk. Det er ikke lov å frakte oppdrettsfisk i båter som ikke er godkjent. Det fremgår av Akvakulturdriftsforskriften § 9.

Transportforskriften gjelder bare for norsk landterritorium og territorialfarvann, på kontinentalsokkelen og i Norges økonomiske sone. Dette innebærer at søknader om godkjenning av brønnbåter som ikke skal operere i Norge må avvises av Mattilsynet. Brønnbåter kan ikke få regodkjenning når de er i utlandet. Dette er begrunnet med at Mattilsynet ikke kan gå god for godkjente båter som vi ikke har mulighet eller hjemmel til å kontrollere.

Det særlige regelverket for transport gjelder også når det på brønnbåter utføres arbeid som **ikke** er transport av levende akvakulturdyr. Noen bestemmelser er endret i transportforskriften i den sammenhengen. Det fremgår av § 2, § 20 første ledd bokstav f, § 20a og § 22a i seneste endring av transportforskriften datert 29.8.2017 som følge av ny PD-forskrift. Dette gjelder for eksempel avlusing eller sortering når båten ligger i ro ved anlegget. Alle typer båter/flåter vil ved denne typen oppdrag behandles likt ut fra de generelle kravene som stilles i matloven og dyrevelferdsloven.

Oppdretter (dyreeier) har et svært tydelig ansvar for å sikre at håndtering av fisken er forsvarlig også når det leies inn andre til å utføre arbeidsoperasjoner.

Videre har oppdretter, eier og ansatte på brønnbåter et selvstendig ansvar etter matloven for å sikre at det ikke føres smitte fra en lokalitet til en annen ved flytting av båt og utstyr. De har i tillegg et klart ansvar for at det ikke gjennomføres, - eller ikke avsluttes - håndtering som kan skade fisken.

Hvor skal det søkes godkjenning?

Brønnbåtrederi er ofte lokalisert geografisk i en region men driver med arbeid i andre regioner. Søknad om **godkjenning** og **regodkjenning** skal sendes via Altinn og **vil bli behandlet av den regionen i Mattilsynet der rederiet har kontoradresse**. Inspeksjon i forbindelse med godkjenning kan gjennomføres av Mattilsynet der båten befinner seg, uavhengig av hjemstedsadresse.

Under drift har den regionen hos Mattilsynets hvor brønnbåtene til enhver tid befinner seg myndighet til å fatte vedtak. Dette gjelder selv om rederiet har kontoradresse i en annen region, og denne regionen har fattet vedtak om godkjenning av brønnbåten.

Dersom det er nødvendig for å sikre oppfølging av tilsynsbesøk kan det i henhold til matloven § 19 kreves at brønnbåten gir opplysninger om reiseruten til Mattilsynet.

Godkjenning

Nye brønnbåter skal godkjennes og eldre båter skal regodkjennes før godkjenningstiden er utløpt. Rederiet gis en godkjenning for hver båt de har.

Det kan gis godkjenning for inntil fem år. Ved godkjenningen skal det legges vekt både på teknisk standard og internkontrollsystem. Internkontrollsystemet kan være felles for flere båter. Rederiet må kunne vise at de har en god oppfølging av dette.

Godt vedlikehold av brønn og utstyr er en grunnforutsetning for at brønnbåtene skal kunne rengjøres og desinfiseres tilfredsstillende mellom hvert transportoppdrag. Når brønnbåten fremstilles for godkjenning, må det være tydelig at rutineene for regelmessig vedlikehold er fulgt.

Noe av utstyret ombord på en brønnbåt kan trenge egen godkjenning. Eksempel på utstyr som trenger godkjenning er UV- anlegg (godkjenning gis av Veterinærinstituttet) og ozon-anlegg (godkjenning gis av Statens Legemiddelverk).

Fra 01.01.2016 skal brønnbåter som transporterer levende settefisk, matfisk eller stamfisk til eller fra akvakulturanlegg ha posisjonsrapporteringsutstyr ombord som tilfredsstiller kravene i forskrift 24. mars 2010 nr. 454 om krav til utstyr og installasjon av posisjonsrapporteringsutstyr kapittel II, III og IV og § 9.

Åpning og lukking av bunnventiler skal registreres automatisk. Registrering av bunnventilenes stilling skal kobles opp mot brønnbåtens posisjon, og skal på anmodning kunne sendes elektronisk til Mattilsynet. Det fremgår av Forskrift om transport av akvakulturdyr § 9a Brønnbåter, automatisk registrering og rapportering av posisjon.

Kontroll av teknisk tilstand er en del av godkjenningen. Det undersøkes om det foreligger prosedyrer for renhold og desinfeksjon. Det skal legges spesiell vekt på

mulighet for kontroll av innblandingsforhold av vaske- og desinfeksjonsmidler og hvordan det er kontroll på virketid for disse. Dette for å vurdere effekten på smittestoffer ved renhold og desinfeksjon.

Tidligere pålegg fra Mattilsynet må være utført før ny godkjenning kan gis.

Erfaringer med rederi og båt og funn ved inspeksjon vil avgjøre hvor lang godkjenningstid som gis i hvert tilfelle. Det kan maksimalt gis 5 år godkjenning.

For nye båter, der internkontrollsystemet ikke er utprøvd kan det gis **betinget godkjenning** for kortere tid. **Endelig godkjenning** gis når det kan vises til et internkontrollsystem som er komplett og tatt i bruk.

Inspeksjon fra Mattilsynet

Mattilsynet kan til enhver tid komme på uanmeldte eller forhåndsavtalte inspeksjoner ombord på brønnbåter. Vi prøver å gjennomføre våre tilsyn slik at det i minst mulig grad påvirker driften av brønnbåtene. I særskilte tilfeller kan brønnbåten likevel pålegges oppmøte for tilsyn på annet sted enn planlagt transportrute.

Områder med særlige smitteutfordringer

Når brønnbåter opererer i områder med påvising av eller spredning av alvorlige smittsomme sykdommer påligger det en ekstra aktsomhetsplikt.

I forbindelse med restriksjoner på oppdrettsanlegg på grunn av smittsom sykdom, kan det i enkeltvedtak eller forskrift bli stilt krav om godkjenning av transportrute og/eller godkjenning av gjennomført vask og desinfeksjon av båter som frakter smittefarlig fisk.

Det blir i mange tilfeller, i enkeltvedtak eller i soneforskrifter/kontrollområdeforskrifter, stilt krav om at vask og desinfeksjon skal være attestert av fisehelsepersonell. Slike attester må gi tilstrekkelig informasjon om hva som er kontrollert. Attester som er betinget av at ny vask og desinfeksjon (omvask) skal gjennomføres kan ikke regnes som attest. De blir avvist.

De som har ansvar på brønnbåter må være forberedt på kontroll av vask og desinfeksjon og attestasjon av dette, kjøreruter og tidspunkt og posisjon for åpning og lukking av ventiler.

Velferd

Skipper skal kreve at avsenderanlegget oppgir all informasjon om fisken som kan være av betydning for gjennomføring av transporten og for fiskens velferd. Dersom skipper mener at transporten ikke kan gjennomføres på en forsvarlig måte ut fra den informasjonen som er tilgjengelig, skal transport ikke startes.

Ved forsinkelse eller endring i transporttid eller -måte, plikter skipper å underrette mottaksanlegget slik at det kan sikres at fisken blir mottatt på forsvarlig måte.

Transporten skal gjennomføres uten unødige forsinkelser. Transporttiden og tetthet skal være tilpasset forhold som kan ha betydning for fiskens velferd. Ved lengre transporter skal det legges særlig vekt på vannkvalitet, vanntemperatur og tetthet. Ved transport i lukket system må forsvarlige nivåer av CO₂ og O₂ vies spesiell oppmerksomhet.

Transportforskriften har et klart krav om at det skal være mannskap ombord som har tilstrekkelig kompetanse til å ivareta fiskevelferd til enhver tid.

Varsling til Mattilsynet

Det skal være gode, kjente rutiner for å varsle Mattilsynet når det oppstår uforklarlig dødelighet, mistanke om alvorlige sykdommer eller hendelser som har velferdsmessig betydning for fisken.

Det skal være en beredskapsplan som skal ivareta smittehygiene og fiskevelferd i krisesituasjoner. Den skal gi oversikt over hvilke tiltak som er aktuelle å iverksette for å forhindre og eventuelt håndtere akutte hendelser og massedød, herunder håndtering av dødfisk, avliving av fisk når det anses for nødvendig og varsling av hendelser til mottaker og Mattilsynet.

Dato: 19. september 2017

Kontaktperson: Bjarne Bjørshol, hovedkontoret, bjbio@mattilsynet.no